

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 190/2011-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. mája 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. M., K., M. B., K., F. H., K., M. H., K., C. Š., Česká republika, E. M., K., P. H., C., a R. H., C., zastúpených advokátom JUDr. M. H., K., ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M., M. B., F. H., M. H., C. Š., E. M., P. H. a R. H. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. júla 2010 doručená sťažnosť J. M., K., M. B., K., F. H., K., M. H., K., C. Š., Česká republika, E. M., K., P. H., C., a R. H., C. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. M. H.,

K., ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že „sťažovatelia sa svojím návrhom v pripustenom znení domáhali v súdnom konaní vedenom pôvodne na Okresnom súde Košice 1. pod sp. zn.: 15 C 417/1994 zriadenia časovo neobmedzeného vecného bremena na ťarchu žalobcov v 1. až 8. rade ako vlastníkov pozemku pôvodne zapísaného v pozemkovoknižnej vložke č. 6946, katastrálne územie K., parc. č. 10620/10 výmere 1457 m², ktorému zodpovedá právo žalovaných v 1. až 3. rade nerušene užívať časť vyššie uvedeného pozemku, ktorej zodpovedajú: diel č. 75 o výmere 76 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/36, diel č. 76 o výmere 12 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/51, diel č. 77 o výmere 265 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/38, diel č. 78 o výmere 54 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/44, diel č. 79 o výmere 28 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/46, diel č. 80 o výmere 36 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/40, diel č. 81 o výmere 13 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/51, diel č. 122 o výmere 22 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/36, diel č. 123 o výmere 4 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/36; ktoré sú všetky vyznačené v geometrickom pláne, ktorý je súčasťou znaleckého posudku Ing. M. H., znalca z odboru geodézie a kartografie, č. posudku č. 3/2009, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou tohto rozsudku. Rovnako sa domáhali zriadenia časovo neobmedzeného vecného bremena na ťarchu žalobcov v 1. až 8. rade ako vlastníkov pozemku pôvodne zapísaného v pozemkovoknižnej vložke č. 6946, katastrálne územie K., parc. č. 10620/2 o výmere 1240 m², ktorému zodpovedá právo žalovaných v 1. až 3. rade nerušene užívať časť vyššie uvedeného pozemku, ktorej zodpovedajú: diel č. 82 o výmere 46 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/36, diel č. 83 o výmere 8 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/51, diel č. 84 o výmere 234 m², ktorý svojou

polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/39, diel č. 85 o výmere 68 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/38, diel č. 86 o výmere 21 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/51, diel č. 87 o výmere 19 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/36, diel č. 124 o výmere 4 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/36; ktoré sú všetky vyznačené v geometrickom pláne, ktorý je súčasťou znaleckého posudku Ing. M. H., znalca z odboru geodézie a kartografie, č. posudku 3/2009, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou tohto rozsudku. Žalovaní v 1. až 3. rade mali byť v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi v 1. rade sumu 400.491,00 Sk, žalobkyni v 2. rade sumu 400.491,00 Sk; žalobca v 3. rade sumu 80.098,20 Sk; žalobkyni v 4. rade sumu 80.098,20 Sk; žalobkyni v 5. rade sumu 80.098,20 Sk; žalobkyni v 6. rade sumu 80.098,20 Sk; žalobcovi v 7. rade sumu 40.049,10 Sk a žalobcov! v 8. rade sumu 40.049,10 Sk. V tej istej lehote mali byť žalovaní v 1. až 3. rade povinní žalobcom uhradiť trovy konania na účet právneho zástupcu.“.

Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) v právnej veci sťažovateľov (žalobcov) rozsudkom sp. zn. 18 C 417/1994 z 2. apríla 2009 žalobu v celom rozsahu zamietol.

Podľa názoru sťažovateľov prvostupňový súd dospel k správne mu záveru, keď *«predbežne vyriešil otázku ich vlastníckeho práva k sporným pozemkom. Z vykonaného dokazovania ako nepochybné vyplynulo to, že vyvlastňovacia vyhláška nespĺňala viaceré požiadavky stanovené zákonom a preto sa jedná o nulitný akt, na základe ktorého pôvodný vlastník pozemkov nemohol byť zbavený svojho vlastníckeho práva, a teda že spoluvlastníkmi časti pozemku, na ktorom sa nachádza športový areál „A.“ (ďalej iba „areál“) sú sťažovatelia. S odvolaním sa na znenie žalobného petitu však súd absolútne nevyriešil otázku vyporiadania reálneho užívania pozemku spoluvlastníkmi pozemku (sťažovateľmi), ktorí nemôžu využívať ktorékoľvek z oprávnení, ktoré tvoria a definujú obsah vlastníckeho práva. S prihliadnutím na uvedené teda prvostupňový súd nerozhodol o zriadení časovo neobmedzeného vecného bremena za náhradu ako kompenzáciu nemožnosti užívať vlastníctvo sťažovateľov.».*

Tento prvostupňový rozsudok bol po odvolaní sťažovateľov potvrdený rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010. Krajský súd namietaný rozsudok založil na inom právnom posúdení nároku uplatneného žalobou sťažovateľov, čomu zodpovedá aj text jeho odôvodnenia. Odvolací súd dospel k záveru, že sťažovatelia neboli v súdnom spore aktívne legitimovaní, pretože sa ochrany svojich vlastníckych práv mali domáhať prostredníctvom reštitučných zákonov.

V odôvodnení napadnutého rozsudku sa odvolací súd priklonil k aplikácii zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pôde“). Na tento zákon nadväzoval aj zákon č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov, ktorý upravoval vrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu; týmto osobitným predpisom je zákon o pôde.

K možnosti aplikácie reštitučných zákonov vo vzťahu k nimi uplatňovaným nárokom v označenom konaní sťažovatelia uviedli:

„Je zrejmé, že postavenie tzv. reštitučných zákonov vo vzťahu k Občianskemu zákonníku malo charakter špeciálneho predpisu k predpisu všeobecnému. Každý z reštitučných predpisov pritom riešil určenú oblasť úpravy a definoval, kto za akých okolností mohol od koho žiadať vydanie veci, resp. požadovať zaplatenie peňažnej náhrady...“

Prijatie uvedenej právnej úpravy však nespôsobil, že by tie subjekty, ktorým tzv. reštitučné zákony neumožnili uplatniť ochranu ich práv (1) a súčasne ich tieto zákony z uplatnenia ochrany svojich práv nevylúčili (napr. titulom nedostatku štátneho občianstva) (2), sa nemohli, v súlade s vtedy aj dnes platnou právnou úpravou domáhať ochrany svojich práv podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, ktoré boli platné a účinné aj v čase účinnosti tzv. reštitučných zákonov.“

Z uvedeného vyplýva, že sťažovatelia si svoje práva v označenom súdnom konaní uplatnili podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka, pretože podľa ich názoru *„nebolo možné postupovať ani podľa jedného z prijatých tzv. reštitučných zákonov... Oni totižto nikdy neprestali byť spoluvlastníkmi pozemkov, ktoré zdedili po svojich predkoch. Keďže vyvlastňovacia vyhláška nebola zákonná a teda nemala ani žiadne právne účinky, vlastnícke právo pôvodných vlastníkov, teda právnych predkov sťažovateľov, nikdy nezaniklo. Z uvedeného dôvodu preto ani nebolo možné, aby sa sťažovatelia domáhali prinavrátenia vlastníckeho práva, pretože o neho ich predkovia nikdy neprišli. Jediným problémom je skutočnosť, že ako vlastník pozemkov je v katastri nehnuteľností zapísaný niekto iný. Otázkou vlastníckeho práva mal posúdiť súd v konaní ako predbežnú... Navyše sporné pozemky v čase vyvlastnenia neboli súčasťou poľnohospodárskeho pôdneho fondu alebo lesného pôdneho fondu.“*

Sťažovatelia ďalej uviedli, že *«z podacích pečiatok na jednotlivých žalobách súvisiacich so športovým areálom je zrejmé, že si... svoje nároky uplatnili pred viac ako 16 rokmi. Nikto z nich neočakával, že súdy (ktoré majú rozhodovať rýchlo, majú byť nezávislé a nestranné) budú ich vec riešiť dodnes... Je zrejmé, že právo ako systém sa neustále vyvíja a prehodnocuje. Jednotlivé právne názory sa zjednocujú a odôvodňujú za účelom prijatia rozhodnutia akceptovateľného pre väčšinu, tak aby bola nastolená spravodlivosť. Sťažovatelia však pri podaní žaloby vychádzali z právneho a skutkového stavu, ktorý bol známy v roku 1994 a preto by mal dovolací súd (sťažovatelia mali zrejme na mysli „odvolací súd“, pozn.) vždy posudzovať ich postup (a snahu domôcť sa svojich práv) k uvedenému dátumu. Je veľmi jednoduché a pohodlné použiť ako hlavný dôvod na zamietnutie 16 žalôb, dôvod, ku ktorému dospela judikatúra iba prednedávnom. Je veľmi jednoduché po 15 rokoch skonštatovať, že aj keď vyhláška reálne bola nezákonná a nemá žiadne právne účinky (a teda štát postupoval nesprávne a vlastnícke právo na neho nikdy neprešlo), jedná sa vlastne o prevzatie veci bez právneho dôvodu...»*.

Sťažovatelia poukazujú na skutočnosť, že z odôvodnenia iných rozhodnutí v súvisiacich sporoch [vedených okresným súdom na návrh iných vlastníkov pozemkov (na ktorých stojí športový areál „A.“)] vyplýva, že súdy zriadili vecné bremeno iba pod

stavbami, najmä tribúnou a sociálnou budovou, ktoré čiastočne stoja na časti pozemkoch iných žalobcov v iných konaniach, a nezriadili vecné bremeno za náhradu na pozemku iných žalobcov, na ktorých sa v prevažnej väčšine nachádzajú tenisové kurty, chodníky, okrasná zeleň, cvičná panelová stena, vetrolamy, vonkajšie schody, oplotenia s podmurovkou i bez podmurovky, oplotenie kurtov zo strojového pletiva, vráta a ostatná plocha.

Podľa názoru sťažovateľov „je potrebné, aby sa športový areál považoval za jednu stavbu ako takú, a nie aby sa každá jeho časť (tenisový kurt, tribúna, chodník a pod.) samostatne posudzovala podľa stavebného zákona či iného predpisu a samostatne hodnotila, či spĺňa podmienky stavby. Uvedené stavby a úpravy sú navzájom účelovo prepojené a slúžia na dosahovanie spoločného cieľa.“

V tejto súvislosti sťažovatelia tvrdia, že *«jednotlivé povrchové úpravy a drobné stavby, ktoré sa na sporných pozemkoch nachádzajú majú doplnkovú funkciu k hlavným stavbám (napr. tenisová dvojhala). Žalovaný v 3. rade v areáli vykonáva podnikateľskú činnosť. Areál bol takto vnímaný už od svojho začiatku, pri jeho plánovaní, vyvlastňovaní pozemkov pod ním, jeho neskoršej výstavbe a i súčasnom používaní. Areál bol plánovaný, povolený a vybudovaný ako Tenisový areál V.. Žalovaný v 1. rade s areálom hospodáril ako s Tenisovým areálom „A.“ a na žalovaného v 3. rade ho síce dvoma zmluvami, ale všetko previedol ako nehnuteľnosti, ktoré spolu vzájomne súvisia a sú na seba závislé. Ako tenisový areál ho nazýva aj samotný prvostupňový súd, a to opakovane aj v odôvodnení rozhodnutia vydaného v tomto súdnom spore.»*

Na podporu uvedených záverov poukazujú sťažovatelia v sťažnosti aj na právny názor Ústavného súdu Českej republiky (obsiahnutý v náleze sp. zn. II. ÚS 78/98 zo 14. júna 2000), ktorý však o obdobnej problematike rozhodoval v odlišnej súvislosti; po uplatnení reštitučného nároku.

Sťažovatelia nesúhlasia s právnym názorom prvostupňového súdu ani odvolacieho súdu, že tenisový kurt, chodníky, okrasná zeleň, oplotenie nie sú stavbou (a pravdepodobne

ani vecou). Poukazujú pritom na skutočnosť, že „od takto vymedzených objektov sa povahovo vôbec nelíšia iné, ktoré však ako samostatné veci vnímané výslovne sú, napr. komunikácie, predovšetkým cesty I. a II. triedy a diaľnice K nim v niektorých prípadoch zriadil vecné bremeno priamo zákonodarca (viď § 6 zákona č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti, podľa ktorého okrem iného platí, že k nehnuteľnostiam spravovaným ku dňu vzniku diaľničnej spoločnosti Slovenskou správou ciest, ktoré sú predmetom prechodu práv a povinností podľa tohto zákona a ktoré nemôžu byť súčasťou predmetu vkladu do diaľničnej spoločnosti z dôvodu nevyporiadania, prípadne nepreukázania vlastníckeho práva štátu k nim a ktorých užívanie je dané tým, že sú zastavané diaľnicami, vzniká v prospech diaľničnej spoločnosti dňom jej vzniku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je užívanie nehnuteľností). Nehnuteľnosťami sa v tomto prípade myslia pozemky, ktoré nie sú vo vlastníctve štátu.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovatelia tvrdia, že krajský súd svojím rozsudkom sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa sp. zn. 18 C 417/1994 z 2. apríla 2009, porušil ich základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože „súd rozhodol, že v spore nie sú aktívne legitimovaní a v žiadanom rozsahu nie je možné zriadiť vecné bremeno na ich pozemok a následne im priznať náhradu za užívanie pozemkov, ktoré sú preukázateľne ich vlastníctvom... Odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí ani nevyporiadal s podstatnými argumentmi, ktoré sťažovatelia v konaní uvádzali.“

Sťažovatelia taktiež tvrdia, že namietaným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, a tým i k porušeniu princípu právnej istoty. V súvislosti s týmto konštatovaním sťažovatelia poukazujú na to, že „v skutkovo a právne zhodnom spore vedenom na Okresnom súde Košice I. pod sp. zn. 15 C 717/2002 bolo rozhodnuté tak, že súd poskytol vlastníkom pozemkov ochranu ich vlastníckeho práva, zriadil vecné bremeno a rozhodol o vyplatení náhrady. V danom čase pritom už úprava týkajúca sa reštitučných nárokov existovala.“

Podľa sťažovateľov napadnutým rozsudkom krajskému súdu došlo aj k porušeniu čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny. V tejto súvislosti argumentujú tým, že *„vlastníckemu právu navrhovateľov k pozemkom nebola priznaná ochrana a tým rovnaký zákonný obsah, ako iným vlastníkom v obdobných sporoch. Je zrejmé, že existujúci stav bolo nevyhnutné riešiť zriadením vecného bremena za náhradu. Všeobecne je podľa názoru sťažovateľov potrebné vychádzať z priority ich vlastníckeho práva, ktoré bolo im, resp. ich právnym predchodcom protiprávne odňaté a tým došlo k porušeniu ich subjektívneho vlastníckeho práva - právo predmet svojho vlastníckeho práva držať, užívať ho a pod. Krajský súd v Košiciach svojím rozsudkom posvätil ten právny stav, že vlastnícke právo sťažovateľom k rodičovským pozemkom je obmedzené a to bez akejkoľvek náhrady.“*

Na základe uvedeného sťažovateľa žiadajú, aby ústavný súd prijal ich sťažnosť na ďalšie konanie a aby v náleze vyslovil, že:

„Právo sťažovateľov garantované v čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 10. 5. 2010, č. k. 5 Co 216/2009-381 porušené bolo.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č. k. 5 Co 216/2009-381 zo dňa 10. 5. 2010 sa zrušuje.

Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľom trovy konania vo výške vyčíslenej na základe výzvy Ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľov.“

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, m. m. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podstatou sťažnosti sťažovateľov je tvrdenie, že rozsudok krajského súdu ako odvolacieho súdu sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010 potvrdzujúci zamietavý rozsudok súdu prvého stupňa sp. zn. 18 C 417/1994 z 2. apríla 2009 vo veci sťažovateľov o odstránenie neoprávnenej stavby a zriadenie vecného bremena, avšak z iných právnych

dôvodov, má také závažné nedostatky, ktoré majú za následok porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa sťažovateľov, ktorí za rozhodujúci pre meritórne posúdenie prerokovávanej veci považovali príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka (o ochrane vlastníctva), totiž „*odvolací súd dospel k záveru, že si sťažovatelia mali uplatniť svoj reštitučný nárok podľa § 30 zákona č. 229/1991 Zb. a teda sa v súčasnosti nemôžu domáhať svojich práv podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka*“.

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Z uvedeného ústavného vymedzenia postavenia a kompetencií všeobecných súdov a ústavného súdu v Slovenskej republike vyplýva, že rozhodovanie v občianskoprávných veciach patrí do právomoci všeobecných súdov. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov ani alternatívou či mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96) vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a právnych názorov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k súdnemu rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody

(mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07).

O zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti súdneho rozhodnutia v súvislosti s právnym posúdením veci možno hovoriť spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne, ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Uvedené právne východiská uplatnil ústavný súd aj pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľov.

Podstata sťažnosti spočíva v tvrdení sťažovateľov, že na ich strane nebol dôvod, aby sa ako právni nástupcovia domáhali prinavrátenia vlastníckeho práva k pozemkom podľa zákona o pôde, keďže nikdy neprestali byť spoluvlastníkmi pozemkov, ktoré zdedili po svojich právnych predchodcoch (ide o časti pozemkov, na ktorých sa nachádza športový areál „A.“ v meste K.). K tomu záveru podľa nich dospel aj prvostupňový súd, ktorý v rámci posúdenia predbežnej otázky o vlastníctve konštatoval, že vyvlastňovacie rozhodnutie ako individuálny právny akt správneho orgánu [rozhodnutie odboru výstavby ObNV K. č. k. 5882/83/84-Go vydané 24. februára 1984 (ďalej len „vyvlastňovacia vyhláška“)], ktoré sťažovateľom (ich právnym predchodcom) nebolo doručené (údajne doručované vyvesením na úradnej tabuli ObNV K.), nie je právne účinné. Aplikáciu § 30 zákona o pôde sťažovatelia neakceptovali, pretože sporné pozemky sa v čase odňatia nepoužívali na rovnaký účel ako pozemky, ktoré boli súčasťou poľnohospodárskeho pôdneho alebo lesného fondu v čase, keď bolo možné uplatniť reštitučný nárok.

Ústavný súd vo vzťahu k uvedenému tvrdeniu sťažovateľov pripomína základnú výkladovú a aplikačnú líniu, podľa ktorej všeobecný súd má pri aplikácii právnej normy vychádzať z racionálnej argumentácie, ktorá vylučuje akúkoľvek ľubovôľu vo výklade,

a súčasne zabezpečiť aj naplnenie účelu a zmyslu použitej právnej normy so zreteľom na jej miesto v určitom systéme alebo podsysteme právnych noriem.

V predmetnej veci krajský súd ako odvolací súd riešil predovšetkým zásadnú právnu otázku vzťahu reštitučného nároku a vlastníckej žaloby, t. j. či sa v danej veci môžu sťažovatelia v pozícii žalobcov dovoliavať ochrany ich vlastníckych práv podľa § 135c Občianskeho zákonníka a či žalobou o ochranu vlastníckeho práva podľa tohto ustanovenia nedochádza k obchádzaniu účelu a zmyslu reštitučného zákona (zákona o pôde).

Podstata právneho názoru odvolacieho súdu v predmetnej veci je vyjadrená v odôvodnení rozsudku sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010 takto:

„Odvolací súd... rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil podľa § 219 ods. 1 O. s. p., lebo súd prvého stupňa úplne zistil skutkový stav veci, aj keď vec nesprávne právne posúdil, odôvodnenie má podklad v zistení skutkového stavu, avšak bolo potrebné aplikovať na vec zák. č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov...

Podľa § 135c OZ, ak niekto zriadi stavbu na cudzom pozemku, hoci na to nemá právo, môže súd na návrh vlastníka pozemku rozhodnúť, že stavbu treba odstrániť na náklady toho, kto stavbu zriadil (ďalej len vlastník stavby).

Pokiaľ by odstránenie nebolo účelné, prikáže ju súd za náhradu do vlastníctva vlastníkovi pozemku, pokiaľ s tým vlastník pozemku súhlasí.

Súd môže usporiadať pomery medzi vlastníkmi pozemku a vlastníkom stavby aj inak, najmä tiež zriadiť za náhradu vecné bremeno, ktoré je nevyhnutné na výkon vlastníckeho práva k stavbe.

Z cit. zák. ust. vychádzal aj súd prvého stupňa, keď zamietol žalobu na odstránenie stavby a zriadenie vecného bremena. Podľa ustálenej súdnej praxe stavba nie je súčasťou pozemku a postavenie stavby je nepochybne originálnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Z toho teda vyplýva, že stavebník neoprávnenej stavby je jej vlastníkom bez ohľadu na to, podľa ktorého odseku sa bude postupovať pri konečnom vyrovnaní vzťahu medzi stavebníkom a vlastníkom pozemku. Pritom vlastník pozemku nemôže žalovať o spôsob vyrovnania vzťahu medzi ním a neoprávneným stavebníkom, ktorý vyplýva z ods. 3 cit. zák. ust. Ide tu len o dispozíciu, ktorá sa musí použiť vtedy, keď nie sú

splnené zákonné predpoklady na odstránenie stavby, ani na jej prikázanie vlastníkom pozemkov. Od neoprávnenej stavby možno odlišovať nepovolenú stavbu, ktorou je stavba vybudovaná bez príslušného povolenia, alebo s nedodržaním ustanovení stavebných predpisov.

Z hľadiska definície stavby, OZ v § 120 ods. 2 uvádza, že stavba nie je súčasťou pozemku, avšak nevymedzuje, čo to je stavba. Celkom nemožno vychádzať ani zo zák. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní, podľa ktorého sa za stavbu považujú všetky stavebné diela bez zreteľa na ich stavebno-technické vykonanie, účel a dobu trvania, lebo toto vymedzenie je dané len pre účely stavebno-právne. Podľa ustálenej súdnej praxe stavba ako predmet občiansko-právnych vzťahov vzniká vtedy, ak ide o stavbu podľa Stavebného zákona, lebo základy stavby nie sú ešte samostatným predmetom občiansko-právnych vzťahov. Rozostavanú budova je vždy stavbou podľa stavebného práva a stavbou podľa občianskeho práva je len za určitých okolností. Pojem stavba pritom nie je vo verejnom a súkromnom práve totožný. Pre posúdenie určitého objektu podľa občianskeho práva nestačí, že tento objekt je za stavbu prehlásený alebo vyhlásený stavebným právom. Vlastníkom stavby sa stáva stavebník bez ohľadu na to, či staval z vlastného alebo cudzieho materiálu a stavebníkom v zmysle občianskeho práva je ten, kto stavbu uskutočnil s úmyslom mať ju pre seba, pri posúdení vlastníckych a iných právnych vzťahov ku stavbe vzniknutej spoločnou činnosťou viacerých osôb je treba vychádzať z obsahu dohody uzavretej medzi týmito osobami.

Súd prvého stupňa správne posúdil riešenú vec, žalobu zamietol proti žalovaným v 1., 2. a 3. rade. Súd prvého stupňa správne skúmal kto je vlastníkom stavby keďže z právnej praxe je známe, že situácie, ktoré v dôsledku neoprávnenej stavby môžu vzniknúť sú natoľko rôznorodé a modifikované, že prakticky zákonodarca nechcel v § 135c OZ taxatívnym spôsobom uviesť výpočet všetkých riešení, usporiadania, ktoré potom aj vymenoval. V záujme toho je vecou vždy súdu, aby v každom prípade našiel najvhodnejšie zák. riešenie v súlade so znením a účelom § 135c OZ s princípmi, na ktorých je založené platné občianske právo a tiež aj, aby to bolo v súlade s Listinou základných práv a slobôd. Súd prvého stupňa správne zvažoval a skúmal, či pozemok je zastavaný neoprávnenou stavbou, ktorá nie je stavbou len dočasnou, či ide vôbec o stavbu, aké sú potom právne dôsledky toho, ak by zriadil vecné bremeno. Skúmanie usporiadania pomerov z hľadiska

zriadenia vecného bremena vychádza z ustanovení o vyporiadaní neoprávnenej stavby s poukazom na § 135c ods. 2 a § 853 OZ.

Pri otázke zriadenia vecného bremena súd prvého stupňa správne vychádzal z toho, že vyvlastňovacie rozhodnutie ObNV K. z roku 1984 pre výstavbu tenisového areálu T. je právne neúčinné. Napokon, vychádzal súd prvého stupňa z toho, že v danom prípade stavba, ktorá súvisí s porušením vlastníckeho práva žalobcov, t. j. tenisový areál postavený v minulosti na parcele vo vlastníctve žalobcov, nie je svojou povahou takou vecou, stavbou, a to ani čiastočnou, ktorá by pri zachovaní ochrany vlastníckych práv žalobcov mohla byť pri racionálnom úsudku prisúdená do ich vlastníctva za náhradu, lebo dôvodom by iste bola značne vysoká náhrada, a odstránenie stavby ako bolo pôvodne žalované nie je tiež účelné a zmysuplné. Ide o objekt slúžiaci v minulosti aj v súčasnosti obyvateľom mesta a svojou hodnotou v komplexe takéto riešenie aj vylučuje. Žalobcovia mohli podať na ochranu svojho vlastníctva určovaciu žalobu, avšak mohli tiež žiadať vyplatenie bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie pozemku aj do budúcnosti, pritom žalobcovia boli dominus litis, to znamená len žalobcovia si mohli zvoliť formu právnej ochrany ich vlastníctva, ktorou je súd viazaný a podľa § 79 O. s. p. tak urobili žalobným návrhom. Súd prvého stupňa správne vychádzal z toho, že stavbou sa rozumie nehnuteľnosť spojená so zemou pevným základom a tejto požiadavke nevyhoveli čo do rozsahu nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcov nevyhoveli podiely žalobcov vo vzťahu ku definovanej stavbe, a to išlo o tak malé podiely, že nemožno uvažovať (a nebolo to pochybné medzi účastníkmi) o možnosti zriadenia vecného bremena, pretože nejde o stavbu v zmysle občiansko-právnom.

Správne súd prvého stupňa žalobu zamietol a nestanovil náhradu za zriadené vecné bremeno k stavbám uvedeným podľa výrokovej časti rozsudku. Po postupe podľa § 120 ods. 4 O. s. p. súd prvého stupňa správne aj uznesením zamietol ďalšie návrhy žalovaných na dokazovanie. Pôvodná žalobkyňa A. H. podala dňa 17. 5. 1994 návrh, v ktorom žiadala na vlastné náklady odstrániť stavbu postavenú na pozemkoch č. 6993/2, pritom pôvodné parcelky 10620/1 a 10620/2 nezasahujú svojou polohou do stavieb.“

Aplikáciu zákona o pôde v uvedenej právnej veci odvolací súd odôvodnil takto:

„Podľa ustálenej súdnej praxe, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 130/2007 z 25. 2. 2009, najvyšší súd zaujal právny názor, že pokiaľ štát v rozhodnej

dobe prevzal vec bez toho, aby sa tak stalo na základe akéhokolvek právneho titulu, išlo o prevzatie bez právneho dôvodu, čo je jeden s reštitučnými zákonmi typizovaným dôvodom pre vydanie veci oprávneným osobám (§ 700 ods. 2 zák. č. 87/1991 Zb. alebo § 6 ods. 1 písm. p/ cit. zák.), reštitučné predpisy sú všeobecným predpisom vo vzťahu špeciality (najmä k občianskemu zákonníku), tento vzťah sa rieši podľa zásady lex specialis derogat lex generali), t. zn., že tam kde existuje špeciálna úprava nemožno použiť úpravu všeobecnú. Ak by sa žalobcovia mohli domáhať ochrany práv a postupov podľa reštitučného podpisu ako špeciálneho, teda ak je daný takýto reštitučný nárok, nemožno uplatniť nárok na ochranu vlastníctva podľa všeobecných právnych predpisov, preto sa nemôže právny nástupca domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov, najmä podľa § 126 ods. 1 OZ, a to ani formou určenia vlastníckeho práva, či už svojho alebo svojho predchodcu, ak mohla žiadať o vydanie veci podľa reštitučného predpisu, nemohla by sa domáhať takáto osoba ani jej právny nástupca ani odstránenia stavieb, lebo nemožno obchádzať účel a zmysel reštitučného zákonodarstva a takáto osoba nie je aktívne legitimovaná na podanie žaloby o odstránenie stavby a o zriadenie vecného bremena. Ďalej najvyšší súd dôvodil, že existencia špeciálnej úpravy v reštitučných predpisoch vylučuje naliehavý právny záujem na určenie vlastníckeho práva tak, kde podľa týchto predpisov bolo možné uplatniť nárok na vrátenie veci a nárok uplatnený nebol alebo z nejakých dôvodov takejto požiadavke nebolo vyhovené. Zároveň podotkol, že žalobcovia neuplatnením ochrany podľa reštitučných predpisov stratili možnosť domáhať sa hmotnoprávnej i procesnoprávnej ochrany podľa všeobecných predpisov a aj keď zák. č. 141/1950 Zb., ani zák. č. 40/1964 Zb. (teraz platný občiansky zákonník) okupáciu, t. j. prevzatie veci štátom bez právneho dôvodu ako právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva štátom nepoznali, nepochybne k faktickej okupácii za účinnosti oboch menovaných noriem dochádzalo a štát v týchto prípadoch právny titul k prevzatiu veci ani nepredstieral. Preto po prijatí reštitučných predpisov zákonodarca akceptoval skutočnosť, že k takýmto situáciám aj dochádzalo, a to nie výnimočne. Na základe jeho vôle vyjadrenej v reštitučných predpisoch sa potom z okupácie stal formálny právny titul nie pre nadobudnutie veci zo strany štátu, ale pre vznik nároku na vydanie veci, a teda obnovu formálneho vlastníckeho práva, nevyužitím možností domáhať sa takéhoto nároku v zákonnej lehote došlo

k nezvratnému zániku (preklúzii práva)!, k nezvratnému zániku preklúzii práva a tým aj k nemožnosti dosiahnuť revíziu krokov štátu robených v rozhodnom období.

V tomto konaní žalované Mesto K. poukazovalo, keď žiadalo zamietnuť žalobu (napr. podaním zo dňa 5. 3. 2002) na § 34 ods. 1 zák. č. 162/1995 Z. z. v znení neskorších predpisov, že vlastnícke právo, ktoré vzniklo na základe zákona sa zapisuje do katastra nehnuteľnosti záznamom, záznam nemá právotvorné účinky, ale iba deklaratórny charakter.

Rozhodnutím odboru výstavby ÚPA Obvodného národného výboru K. zo dňa 20. 2. 1984, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 27. 3. 1984 sa vlastníkom sporných nehnuteľností stal Československý štát v zastúpení V. Preto podľa § 134 ods. 1, 3 OZ vlastníkom nehnuteľnosti sa stal štát, lebo bol spôsobilým subjektom vydržania. Predmetom vydržania mohla byť každá vec v pravom zmysle, čím nehnuteľnosť nesporne bola. V danom prípade od právoplatnosti rozhodnutia teda od 20. 2. 1984 (súd prvého stupňa poukazuje na neúčinnosť vyvlastnenia rozhodnutím) plynúť zákonom stanovená lehota, a to 10 ročná vydržacia doba, minimálne od 1. 1. 1993 v zmysle § 2 zák. č. 317/1992 Zb. v znení neskorších predpisov bola žalobkyňa ako vlastníčka platiť daň zo sporných nehnuteľností a ak neplatila, nemohla tvrdiť, že sa správala ako vlastník. S poukazom na uvedené podľa § 122 ods. 2 OZ uplynula zákonom stanovená doba vydržania pre štát dňa 27. 3. 1994, v danom prípade Mesto K. ako právny nástupca štátu priamo zo zákona sa stal vlastníkom predmetných nehnuteľností, a teda nadobudnutie vlastníckeho práva pre žalované mesto bolo preukázané, mesto sa správalo ako vlastník k týmto nehnuteľnostiam, kde sú postavené tenisové kurty a ďalšie objekty, lebo Mesto K. na tomto pozemku zrealizovalo aj stavbu tenisová dvojhala, sociálna budova a podobne.

Obdobný názor vo vzťahu reštitučných zákonov ako špeciálnej úpravy k všeobecnej právnej úprave zaujal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 3 Cdo 120/03 zo dňa 29. 4. 2004.

Aj pri zmene právneho posúdenia je treba konštatovať, že ani jeden odvolací dôvod nebol daný a preukázaný žalobcami.

V prejednávanej veci pôvodná žalobkyňa A. H. uplatňovala si návrh o odstránenie neoprávnenej stavby a zriadenie vecného bremena podľa § 135c Obč. zák. k nehnuteľnostiam postaveným v katastri nehnuteľnosti k. ú. K. na LV č. 11648 ako parcela č. 6993/2. Pretože ide o konanie o nárokoch z tzv. neoprávnenej stavby, kde prichádza do

úvahy použitie právneho predpisu, z ktorého vyplýva určitý spôsob vyporiadania vzťahov medzi účastníkmi, bolo povinnosťou žalobkyne v konaní preukázať, že je vlastníčkou tejto parcely KN - C699312, na ktorej mala stáť neoprávnená stavba. Súd prvého stupňa správne zistil z doplnku k znaleckému posudku znalca Ing. H., že z pôvodnej pozemnoknižnej parcele 10613/2 zodpovedajú parcely 6993/36, 6993/51, 6993/48, 6993/50, 6993/47, 6993/38, 6993/36 a 6993/2 kat. úz. K., rozhodnutie o vyvlastnení bývalého Obvodného národného výboru zo dňa 20. 2. 1984 nemalo podľa súdu prvého stupňa nadobudnúť účinnosť, lebo nebolo doručené žalobkyňi a že účastníkom tohto konania bol aj jej manžel, ktorému nebolo doručené a pôvodné parcely 10620/1 a 10620/2 nezasahujú do stavieb. Keďže žalobkyňa tvrdila, že pozemok jej bol odňatý na základe neúčinného vyvlastňovacieho rozhodnutia, teda bez právneho dôvodu v čase, ktorý spadá do tzv. rozhodného obdobia, bolo potrebné aplikovať reštitučné predpisy (zák. č. 229/91 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, prípadne zák. č. 87/1991 Zb.), v dobe od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 však žalobkyňa mohla, resp. právna predchodkyňa žalobkyň mohla uplatniť bez ohľadu na jej predchádzajúce reštitučné možnosti právo na ochranu vlastníckeho práva podľa § 135c OZ.

Napokon z reštitučných zákonov (zák. č. 229/1991 Zb. a zák. č. 87/1991 Zb.) vyplýva, že na zabratie vecí štátom, či už na základe právoplatného rozhodnutia alebo bez právneho dôvodu tzv. okupovaním nehnuteľností sa vzťahovali reštitučné predpisy, ktoré aj mali za cieľ zmierniť následky niektorých majetkových krívd z obdobia rokov 1948 až 1989. Keďže ako bolo uvedené reštitučné predpisy sú k všeobecným predpisom vo vzťahu špeciality, s poukazom na § 6 ods. 1 písm. p zák. č. 229/91 Zb. právna predchodkyňa mala uplatniť ochranu vlastníckeho práva podľa reštitučných predpisov, žalobcovia ani netvrdili, žeby tak urobili, preto zaujal súd prvého stupňa nesprávny právny názor, že vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti neprešlo nikdy na štát a Mesto K. Zároveň je aj nesprávny záver súdu prvého stupňa, že štátny orgán neumožnil žalobcom ochranu ich vlastníckych práv prostredníctvom reštitučného konania. Na základe uvedeného možno konštatovať, že žalobcovia nie sú aktívne legitimovaní a nemôžu sa domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa § 135c Obč. zák., lebo žalobou o ochranu vlastníckeho práva podľa tohto ustanovenia nemôžu obchádzať účel a zmysel reštitučného zákona.“

K odvolacej námietke sťažovateľov, že pre uplatnenie nároku podľa zákona o pôde nemohli byť splnené podmienky, lebo zákon sa v § 1 ods. 1 písm. a) vzťahuje na pôdu, ktorá tvorí poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrí, a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom aj na pôdu, ktorá tvorí lesný pôdny fond, odvolací súd uviedol:

„Podľa § 30 zák. č. 229/91 Zb. pre postup podľa druhej časti tohto zákona sa za majetok uvedený v § 1 ods. 1 považuje aj majetok, ktorý sa v čase odňatia vlastníckeho práva na tieto účely užíval, toto ustanovenie rieši aj prípady (§ 30), keď poľnohospodárske alebo lesné nehnuteľnosti prešli na štát alebo na inú právnickú osobu, dodatočne však stratili charakter poľnohospodárskeho a lesného majetku tým, že boli napr. zastavané sídliskami a podobne, takže ohľadne § 1 ods. 1 by sa na nej zákon nevzťahoval, pre účely reštitúcie sa preto považuje tento majetok za nehnuteľnosti uvedené v § 1 ods. 1, a tak sa na ne vzťahuje aj druhá časť zákona. Preto možno vychádzať z tohoto a prijať taký záver, že aj keby bola sporná parcela v čase účinnosti zákonom zastavaným pozemkom, nešlo by o prekážku, pre ktorú by nárok nemohol byť uplatnený, ďalšie reštitúcie, ak by boli uplatnené k nehnuteľnostiam mimo poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy, boli upravené zák. č. 87/1991 Zb.“

Ústavný súd zohľadňujúc citované právne závery krajského súdu považoval ešte za potrebné zdôrazniť, že jeho primárnou úlohou v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy nie je podávať výklad právnych predpisov, ktoré všeobecný súd v dotknutom konaní pred ním aplikuje. Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Výklad právnej normy a jeho uplatnenie všeobecným súdom musí byť v súlade s ústavou (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy) a ústavný súd iba posudzuje, či príslušný výklad právnej normy aplikovanej v konkrétnych okolnostiach prípadu (v danej veci zákona o pôde) je racionálne akceptovateľný alebo či nie je popretím jej účelu, podstaty a zmyslu (IV. ÚS 123/08).

Prv, než ústavný súd pristúpil k hodnoteniu právnych a skutkových záverov krajského súdu z hľadiska dodržania zásad spravodlivého súdneho konania, považoval v prvom rade za potrebné poznamenať, že v danom prípade krajský (odvolací) súd rozhodol vo veci odvolania sťažovateľov proti rozsudku okresného súdu vydaného takmer po

15 rokoch od podania ich žaloby. Počas tohto obdobia sa relevantná judikatúra všeobecných súdov (a aj v súčasnosti aplikovaná) už vysporiadala s otázkou, že prevzatím nehnuteľnosti (štátom) bez právneho dôvodu podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona o pôde sa rozumie nielen prevzatie nehnuteľnosti tzv. okupáciou, t. j. bez toho, aby k tomu existoval právny dôvod, ale i prevzatie nehnuteľnosti na základe správneho rozhodnutia o vyvlastnení, ktoré nebolo riadne doručené a nenadobudlo právnu účinnosť (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 130/2007, zjednocujúci rozsudok veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky z 11. septembra 2003 sp. zn. 31 Cdo 1222/2001, rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo 7. decembra 2005 sp. zn. 31 Cdo 1529/2004, uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28 Cdo 2980/2006 zo 14. februára 2007, uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28 Cdo 572/2010 zo 14. apríla 2010).

V posudzovanom prípade to znamená, že prevzatie nehnuteľnosti sťažovateľov (ich právnych predchodcov) štátom na základe právneho dôvodu síce existujúceho, ale nespôsobilého vyvolať zamýšľané právne dôsledky (vyvlastňovacej vyhlášky) je z hľadiska reštitučných nárokov a žaloby vlastníckej subsumovateľné pod pojem prevzatia veci bez právneho dôvodu; rovnaký právny názor vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Českej republiky (II. ÚS 114/04, II. ÚS 504/04, I. ÚS 2177/07, II. ÚS 99/09, IV. ÚS 1610/08).

Ak krajský súd, hoci aj po 16 rokoch od začatia konania, dospel k právnemu záveru, podľa ktorého nemožno považovať osobu, ktorej nehnuteľnosť prešla na štát v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, za vlastníka nehnuteľnosti a tá (resp. jej právni nástupcovia) sa svojich vlastníckych nárokov už nemôže úspešne domáhať podľa všeobecných predpisov (Občianskeho zákonníka), keďže jej prináležala ochrana vlastníckeho práva k pozemkom podľa špeciálneho predpisu (zákona o pôde), tak takýto záver nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd v namietanom rozsudku zaujal k sťažovateľmi nastolenému problému ústavne konformný právny názor (v súlade

s ustálenou rozhodovacou praxou, zjednotenou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky) neodporujúci ani hmotnému právu, pričom poukázal na to, akými ustanoveniami zákona (Občianskeho zákonníka, zákona o pôde) sa riadil, aké skutkové zistenia a úvahy ho viedli k vyslovenému právnomu názoru. Viazaný žalobným návrhom (o odstránenie neoprávnenej stavby a zriadenie vecného bremena podľa § 135c Občianskeho zákonníka k nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností K. na LV č. 11648 ako parcela č. 6993/2) odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia objasnil svoje úvahy o povinnosti žalobcov - sťažovateľov v konaní preukázať, že sú vlastníkami spornej parcely č. KN-C6993/2, na ktorej mala stáť neoprávnená stavba (tenisový kurt), ako aj svoje úvahy o vymedzení pojmu stavba v občianskoprávnom zmysle. To, že zistený skutkový stav viedol odvolací súd k prijatiu odlišných právnych dôvodov, ale smerujúcich k totožnému právnomu záveru ako súd prvého stupňa, ešte nemožno, a to vzhľadom na okolnosti tohto prípadu, ako aj s prihliadnutím na platnú judikatúru ústavného súdu (III. ÚS 146/09, III. ÚS 351/08) považovať za situáciu, ktorá by mohla prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľov, že v danom prípade došlo k porušeniu zásad spravodlivého súdneho konania.

Uvedené závery vyslovené v rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010 preto nesignalizujú existenciu takej príčinnej súvislosti s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by zakladala dôvod na vyslovenie záveru o ich porušení.

Ten istý právny záver zaujal ústavný súd aj vo vzťahu k sťažovateľmi namietanému porušeniu ich základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, ktorého porušenie namietali iba z dôvodu nimi tvrdených svojvoľných a arbitrárnych záverov napadnutého rozsudku krajského súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosedné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa

čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 326/07).

Na základe uvedeného ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že sťažovateľmi označené základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 216/2009 z 10. mája 2010 nemohli byť porušené, a preto podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd už nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľov formulovanými v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2011